

JESU LI KAŽOTIĆEVE IDEJE O PRAVEDNOM DRUŠTVU RAVNOPRAVNIH GRAĐANA JOŠ UVIJEK PREPOZNATLJIVE?

Zlatko MATIJEVIĆ, Zagreb

Autor je na temelju znanstvene i publicističke literature prikazao djelovanje bl. Augustina Kažotića, zagrebačkog biskupa, na tri područja njegova javnog djelovanja: 1. zdravstva, 2. školstva i 3. politike. Svekoliko biskupovo djelovanje bilo je prožeto njegovom idejom o ostvarenju pravednog društva ravnopravnih građana. Kažotićeve ideje ostale su prepoznatljive i danas, gotovo sedamsto godina nakon njegove smrti.

»Stoga primi jaram Gospodina spremnom pobožnošću i pod njegov ugodni teret smjerno prigni vrat pa nastoj da upravljanje zagrebačkom crkvom, svojom zaručnicom, vršiš tako skrbno, vjerno i razborito, poučavajući u njoj naukom riječi i djela Gospodnje stado, da na zadnjem ispitu uzmogneš dati dostojan račun o talentu, koji ti je povjeren, i da mi uzmognemo čestitati u Gospodinu, kada ne budemo prevareni u nadi, koju smo zamijetili na osnovu tvoje pobožnosti«.

Papa Benedikt XI.

Uvod

Papa Benedikt XI. (1303.–1304.) je u svega nekoliko riječi izrekao jedan od najljepših, ali i najtočnijih sudova o bl. Augustinu Kažotiću (Trogir, 1260./65. – Lucera, 1323.). U buli kojom je Kažotića imenovao zagrebačkim biskupom, doslovno stoji da je taj dominikanski redovnik *»litterarum sciencia peditum, morum gravitate decorum, in spiritualibus providum et temporalibus circumspectum«* (»naučno obrazovan, častan po dostojanstvu karaktera, u duhovnim stvarima pronicav i promišljen, a u vremenitim poslovima obdaren smotrenošću«).¹

¹ Nav. prema: Petar GRGEC, *Blaženi Augustin Kažotić i njegovo doba*, Zagreb, 1963., 74 i 76. Nešto opširniji izvadak iz papine bule *»Inter sollicitudines alias«*, vidi: Franjo ŠANJEK, *»Augustin Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)*. Uz 300. obljetnicu proglašenja blaženim«, *Posvećeni život*, Zagreb, 2001., br. 1(9), 134, bilj. 8.

Školovanje

Augustin Kažotić se još u mladenačkoj dobi odlučio za svećeničko zvanje, te je 1277. ili 1278. stupio u Red braće propovjednika (dominikanci) koji je početkom XIII. stoljeća osnovao sv. Dominik.² Prema mišljenju nekih povjesničara,³ Kažotičev se matični samostan nalazio u Splitu,⁴ gdje je on, u tamošnjoj samostanskoj školi, stjecao svoja prva znanja.⁵ Njegove zavidne intelektualne sposobnosti nisu ostale nezamijećene, te je od svojih redovničkih poglavara upućen u Pariz, da bi nastavio školovanje na tamošnjem sveučilištu.⁶

Na putu u Pariz Kažotić je zamalo postao nedužnom žrtvom neprijateljstva i slijepe mržnje dviju krvavo zavađenih talijanskih velikaških porodica.⁷

Stigavši u »grad svjetlosti«, kako su Pariz nazivali svi oni koji su u njemu s pravom prepoznali najvažnije središte tadašnje europske znanosti i kulture, mladi je Kažotić našao smještaj u »Kolegiju jakobinaca«, tj. dominikanskom samostanu u ulici sv. Jakova u »Latinskoj četvrti«.⁸

U novoj je sredini, na Pariškom sveučilištu, Kažotić s uspjehom nastavio studirati na fakultetu »slobodnih vještina« i na teološkom fakultetu.⁹ Studirajući na fakultetu »artium«, mladi se dominikanski redovnik upoznao s osnovama tadašnjih humanističkih, egzaktnih i prirodnih znanosti.¹⁰ S Pariškog je sveučilišta, nakon četverogodišnjeg studiranja,¹¹ Kažotić ponio ne samo »intelektualistički optimizam« nego i mnoga korisna znanja koja će mu biti od pomoći u godinama njegove biskupske službe i prosvjetiteljskog djelovanja.¹²

² P. GRGEC, *nav. dj.*, 47–48; Josip BUTURAC – Antun IVANDIJA, *Povijest Katoličke crkve među Hrvatima*, Zagreb, 1973., 75; F. ŠANJEK, »A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)«, 133.

³ Vidi: Marijan BIŠKUP – F. ŠANJEK, *Blaženi Augustin Kažotić (o. 1260.–1323.). Životopis*, Zagreb, 1994., 27.

⁴ Dominikanski samostan u Splitu osnovan je 1254. godine. (K.[runoslav] DRAGANOVIĆ – J. BUTURAC, *Povijest Crkve u Hrvatskoj. Priegled od najstarijih vremena do danas*, Zagreb, 1944., 130.)

⁵ M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 27.

⁶ *Isto*, 28; P. GRGEC, *nav. dj.*, 53–55; F. ŠANJEK, *Crkva i kršćanstvo u Hrvata, 1. Srednji vijek*, Zagreb, 1988., 172. i 299; ISTI, »Augustin Kažotić i zdravstvo«, *Farmaceutski glasnik*, Zagreb, 1993., sv. 49 (9), 255; ISTI, »Biskup bl. Augustin Kažotić«, u: Franko MIROŠEVIĆ (ur.), *Zagrebački biskupi i nadbiskupi*, Zagreb, 1995., 96; ISTI, *A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)*, 132–133.

⁷ Riječ je o nemilosrdnoj zavadi dviju rimskih velikaških porodica: Orsini i Casate. (O tom nemilom događaju opširnije vidi kod: P. GRGEC, *nav. dj.*, 54–55; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 28; F. ŠANJEK, »Biskup bl. A. Kažotić«, 96; ISTI, »A. Kažotić [oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.]«, 133–134.)

⁸ P. GRGEC, *nav. dj.*, 55; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 28; F. ŠANJEK, »Biskup bl. A. Kažotić«, 96; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)«, 134.

⁹ F. ŠANJEK, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru. Pregled religiozne povijesti Hrvata (7–20. st.)*, Zagreb, 1991., 169; ISTI, »A. Kažotić i zdravstvo«, 255; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)«, 134.

¹⁰ ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)«, 134. Tijekom studiranja u Parizu, Kažotić se u »Kolegiju jakobinaca« susreo sa spisima, tada već pokojnih, Alberta Velikog († 1280.) i Jordana Saksonca († 1237.), koji su bili začetnici europskog prirodnoznanstva i njegove primjene u liječništvu i ljekarništvu. (*Isto*.)

¹¹ Kažotić je svoje studije na Pariškom sveučilištu završio 1290. ili 1291. godine. (Vidi: P. Grgec, *nav. dj.*, 58.)

¹² F. ŠANJEK, »Biskup bl. A. Kažotić«, 96; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 29.

Tijekom boravka u Parizu mladi je dominikanac sklopio brojna prijateljstva s istaknutim pojedincima svoga vremena. Među njegove su se prijatelje ubrajali Bernard Gui, Vilim Adam i Arnold iz Bamberga.¹³

U posljednjem desetljeću XIII. stoljeća Kažotić je vjerojatno djelovao kao profesor na dominikanskim učilištima u Rimu, a možda i u Bologni ili je službovao kao teološki savjetnik kod nekoga premeta dominikanskog reda.¹⁴ Njegova učenost i govornička vještina bile su poznate širom Francuske, Italije i njegove domovine Hrvatske.¹⁵

Na svom je životnom putu Kažotić djelovao i kao – diplomat. Naime, kardinal Nikola Boccasini, bivši general dominikanskog reda i budući papa Benedikt XI., uzeo ga je, navodno, 1301. godine za člana papinskog poslanstva, koje je u Ugarskoj i Hrvatskoj trebalo poraditi na dolasku Karla Roberta, iz vladarske kuće Anžuvina, na ispražnjeno ugarsko-hrvatsko prijestolje.¹⁶ Dolazak nove dinastije nije prošao bez velikih smutnji i dinastičkih borbi, te je trebalo proći nekoliko mučnih godina prije nego što je mladi vladar, imenom Karlo I. Robert, mogao čvrsto zasjesti na prijestolje.¹⁷ Potporu uspostavi nove vladarske kuće u zemljama krune sv. Stjepana pružao je i papa Benedikt XI. za svoga kratkog pontifikata.¹⁸

Zagrebački biskup

U prosincu 1303. papa Benedikt XI. imenovao je Augustina Kažotića zagrebačkim biskupom. Nakon što ga je papa u Rimu osobno zaređio za biskupa, Kažotić je početkom 1304. došao u svoju biskupiju.¹⁹ Odmah po dolasku novi biskup započinje energično djelovati na crkvenom, prosvjetnom, zdravstvenom području i sl.²⁰

Došavši na čelo prostorno velike biskupije s brojnom pastvom, Kažotić je postao odgovoran ne samo za svećenstvo svoje crkve nego i za tisuće života njemu povjerenog puka. On nije bježao od dužnosti da svima osigurava ne samo duhovnu hranu nego i da pribavlja, u

¹³ M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 29.

¹⁴ F. ŠANJEK, »A. Kažotić i zdravstvo«, 255; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265.–1323.)«, 134.

¹⁵ ISTI, »Biskup bl. A. Kažotić«, 96.

¹⁶ ISTI, »A. Kažotić i zdravstvo«, 255; ISTI, »Biskup bl. A. Kažotić«, 96; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265.–1323.)«, 134. Publicist P. Grgec dvoji u navedenu diplomatsku aktivnost bl. Augustina Kažotića: »Teško je ipak vjerovati, da je kardinal Boccasini imao Augustina kao pratioca u Ugarskoj u studenom g. 1301.« (P. GRGEC, *nav. dj.*, 76.)

¹⁷ O dolasku Karla I. Roberta na ugarsko-hrvatsko prijestolje opširnije vidi u: Ferdo ŠIŠIĆ, *Hrvatska povijest. Prvi dio: Od najstarijih vremena do god. 1525.*, Zagreb, 1906., 130 i d.; Lovre KATIĆ, *Pregled povijesti Hrvata*, Zagreb, 1938., 81–82; Vjekoslav KLAJČ, *Povijest Hrvata od najstarijih vremena do svršetka XIX. stoljeća, Treće doba: Vladanje kraljeva iz raznih porodica (1301–1526)*, II., Zagreb, 1974., 9 s.; Nada KLAJČ, *Povijest Hrvata u razvijenom srednjem vijeku*, Zagreb, 1976., 503 s.

¹⁸ P. GRGEC, *nav. dj.*, 73.

¹⁹ Isto, 76; N. KLAJČ, *Povijest Zagreba*, I., Zagreb, 1982., 332; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 31; F. ŠANJEK, *Crkva i kršćanstvo u Hrvata*, 173; ISTI, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, 169; ISTI, »A. Kažotić i zdravstvo«, 255–256; ISTI, »Biskup bl. A. Kažotić«, 96; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)«, 134.

²⁰ F. ŠANJEK, *Crkva i kršćanstvo u Hrvata*, 173; ISTI, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, 169; ISTI, »A. Kažotić i zdravstvo«, 256.

granicama svojih mogućnosti, i sve ono ostalo što je potrebno za očuvanje dostojanstva ljudskog života. Biskup Kažotić, dominikanski redovnik i đak Pariškog sveučilišta, nije se, kao uostalom ni neki drugi istaknuti pojedinci, mirio s feudalnim društvenim poretkom svoga vremena koje je bilo bremenito nepravdama i ljudskom patnjom. On je, zasigurno, imao jasno oblikovane ideje o pravednom društvu u kome bi svi građani, bez obzira na svoj društveni položaj, bili ravnopravni. Da vizija o jednom pravednijem društvu nije bila samo neostvariv san jednoga po mnogočemu izuzetnog čovjeka, svjedoči biskupov nesebičan rad za dobro svakog pojedinca.

Zdravstvo

Biskup Kažotić je, kao vjerni sljedbenik sv. Dominika, znao da crkveni prihodi nisu namijenjeni isključivo svećenstvu nego da »crkvenom službeniku pripada samo ono, što je nužno za njegov život, a sve ostalo valja dijeliti s onima, koji trpe oskudicu.«²¹ Onih koji su trpjeli oskudicu u duhovnom i materijalnom pogledu u Kažotičevo je doba bilo mnogo.

Učeni se biskup skrbio za svoje vjernike ne samo kao njihov duhovni pastir nego i kao čovjek koji je duboko suosjećao s ljudskom patnjom izazvanom raznim tada teško izlječivim ili posve neizlječivim bolestima. Zagrebački je biskup pripadao uskom krugu ljudi srednjega vijeka koji su pridavali važnost proučavanju prirodnih znanosti i medicine. No stečeno znanje nije sebično zadržavao za sebe, nego je s njime nastojao upoznati što veći broj ljudi. Tijekom studija u Parizu Kažotić je prijateljevao s već ranije spomenutim magistrarnom Arnoldom iz Bamberg, koji je studij medicine završio na glasovitom sveučilištu u Bologni. Na zamolbu svojega prijatelja iz studentskih dana poznati je liječnik 1317. napisao »Tractatus de regimine sanitatis« (»Rasprava o brizi za zdravlje«). Ta je rasprava nepobitno svjedočanstvo da je Kažotić želio imati prikladan tekst o higijeni, farmaciji i zdravstvu koji mu je trebao poslužiti za pouku vjernika zagrebačke biskupije.²²

Prema sačuvanim povijesnim izvorima može se pretpostaviti da je u vrijeme biskupovanja bl. A. Kažotića na kaptolskom trgu sagrađen zagrebački hospicij sv. Elizabete, koji je bio pribježište na samo za putnike i siromahe nego i za sve one kojima je trebala liječnička njega.²³

Znajući da loša kvaliteta vode sa sobom nosi brojne bolesti, biskup Kažotić je dao izgraditi nekoliko zdenaca koji su stanovništvo opskrbljivali pitkom vodom koja nije ugrožavala njihovo zdravlje.²⁴

Poznajući ljekovitost pojedinih biljaka, biskup Kažotić je, navodno, pokraj zdenca u Cerniku dao zasaditi i jednu lipu koja se odlikovala ljekovitošću. Kažotičevu lipu nisu se usu-

²¹ P. GRGEC, *nav. dj.*, 79–80.

²² F. ŠANJEK, *Crkva i kršćanstvo u Hrvata*, 177; ISTI, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, 172; ISTI, »A. Kažotić i zdravstvo«, 257; ISTI, »Biskup bl. A. Kažotić«, 97; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 45–47.

²³ F. ŠANJEK, »A. Kažotić i zdravstvo«, 257; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 47.

²⁴ F. ŠANJEK, *Crkva i kršćanstvo u Hrvata*, 175–176; ISTI, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, 171; ISTI, »A. Kažotić i zdravstvo«, 258; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK,

dili posjeći ni Turci, kada su osvojili to slavonsko naselje, nego su se i sami liječili njezinim lišćem.²⁵

Navedeni primjeri rječito govore o tome kako je bl. Augustin Kažotić svojim djelom pokazao da u pravedno organiziranom društvu svi njegovi članovi imaju jednako pravo na očuvanje svoga zdravlja i na njegovo ponovno stjecanje ako ga izgube uslijed neke bolesti.

Školstvo

Nakon dolaska u Zagreb, biskup Kažotić je zatekao već otprije ustanovljenu nižu i višu školu za klerike.²⁶ Naime, školski sustav njegove dominikanske subraće u Hrvatskoj se razvijao usporedno s onima u ostalim europskim državama. Poznato je, da je već zagrebački biskup Stjepan II. (1227.–1247.) pozvao dominikance u Zagreb i Čazmu, da tamo organiziraju svoje škole po uzoru na zapadnoeuropska učilišta.²⁷

Biskup Kažotić, nastavljajući djelo svojih prethodnika, organizira katedralnu školu koja je bila uređena prema uzoru na Fakultet »artium« Pariškog sveučilišta i dominikanske »svećane i opće studije« (»studia sollemnia et generalia«).²⁸ Organizirajući nastavu u svojoj biskupiji, Kažotić je provodio u život 18. kanon Trećega lateranskog sabora (1179.): »Crkva Božja kao brižna majka mora zbrinuti potrebe, kako u onom što se odnosi na uzdržavanje tijela tako i u svemu što pridonosi napretku duha. Stoga, da se spriječi kako siromašni i oni bez obiteljskog imetka ne bi bili u nemogućnosti da idu na nauke i napreduju u znanju, svaka katedralna crkva mora osigurati dostatnu nadarbinu za jednog magistra koji će besplatno i bez ikakve druge naknade poučavati klerike dotične biskupije i sve siromašne studente i tako ovima otvoriti putove saznanja.«²⁹

Školski je program Kažotićeva vremena slijedio klasičnih sedam »slobodnih vještina« (»artes liberales«). Sustav predavanja se dijelio na »trivium« ili »literarni smjer« (gramatika, retorika i dijalektika, tj. logika), i »quadrivium« ili »znanstveni smjer« (aritmetika, geometrija, glazba i astronomija).³⁰

Za voditelja zagrebačke katedralne škole, tj. kanonika lektora, biskup Kažotić je osigurao crkvenu nadarbinu, odnosno osigurao mu je stalne, iako ne u potpunosti i dostatne priho-

²⁵ J. BUTURAC – A. IVANDIJA, *nav. dj.*, 158; F. ŠANJEK, *Crkva i kršćanstvo u Hrvata*, 176–177; ISTI, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, 171–172; ISTI, »A. Kažotić i zdravstvo«, 258; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 48.

²⁶ P. GRGEC, *nav. dj.*, 83.

²⁷ N. KLAIĆ, *Povijest Zagreba*, 494; F. ŠANJEK, *Crkva i kršćanstvo u Hrvata*, 291. Usp. i: J. BUTURAC – A. IVANDIJA, *nav. dj.*, 73.

²⁸ F. ŠANJEK, *Crkva i kršćanstvo u Hrvata*, 293; ISTI, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, 174; ISTI, »Biskup bl. A. Kažotić«, 97; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./65. – 3. VIII. 1323.)«, 136; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 37.

²⁹ Nav. prema: F. ŠANJEK, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, 174. Također vidi: N. KLAIĆ, *Povijest Zagreba*, 511; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 39–41; F. ŠANJEK, »Biskup bl. A. Kažotić«, 97; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)«, 136.

³⁰ N. KLAIĆ, *Povijest Zagreba*, 513; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 38.

de za nastavničku službu.³¹ No za uzvrat se od njega tražilo da »od siromašnih studenata koji prose ili bi prosili kad ih netko (iz milosrđa) ne bi uzdržavao [...] u ime poštovanja ne smije ništa tražiti, čak ni najmanje usluge«. ³² Od onih koje, pak, »uzdržavaju roditelji ili rođaci koji nemaju vlastite posjede [...] nego radom zarađuju za život [...] o Božiću i Uskrsu može tražiti jednog kopuna i četiri obična kruha odnosno četiri kruha i jedan sir ili dvanaest jaja«. ³³ Od imućnijih učenika mogao je kanonik-lektor »tražiti po dvanaest bankskih denara«. ³⁴ Za troškove školovanja najviše su trebali pridonositi sinovi velikaša, tj. oni čiji »očevi ili roditelji znatno obiluju vremenitim dobrima«. Od njih se moglo tražiti da o Božiću i Uskrsu plate i po »dvadeset bankskih denara«. ³⁵

Poučavanje učenika katedralne škole u Zagrebu bilo je utemeljeno na načelu individualnog pristupa. Biskup Kažotić je, naime, zahtijevao da sve polaznike škole, bez razlike, treba »poučavati barem u osnovama ljudskog znanja, u skladu s njihovom nadarenošću i sposobnostima, [ali] ne na isti način za sve nego raznoliko, onako kao što se i sposobni liječnici služe različitim lijekovima za liječenje raznih vrsta bolesti«. ³⁶

U Kažotičevoj odredbi o plaćanju, odnosno neplaćanju školarine, jasno se odražavala socijalna struktura tadašnjega društva u sjevernoj Hrvatskoj. Na dnu društvene piramide nalazio se najsiromašniji sloj građana koji nije mogao dostojno živjeti od svoga rada, nego je ovisio o tuđoj pomoći. Za njima su slijedili najamni radnici, zanatlije, trgovci i niže plemstvo, koji su posjedovali određeni imetak, pa shodno tome i obvezu da razmjerno pridonosu školovanju svojih sinova. Na vrhu društvene piramide bili su malobrojni velikaši koji su bili dužni plaćati najvišu školarinu za svoje nasljednike. ³⁷

Kažotičeve ideje o pravednom društvu ravnopravnih građana našle su svoj izraz i u njegovoj organizaciji školskog sustava. Naime, društveni položaj pojedinca nije smio biti prekom njegovu pristupu znanju i učenosti. Drugim riječima, nikoga se nije smjelo isklju-

³¹ N. KLAJČ, *Povijest Zagreba*, 511; P. GRGEC, *nav. dj.*, 83; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 41; F. ŠANJEK, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, 174; ISTI, »Biskup bl. A. Kažotić«, 97; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)«, 136.

³² Nav. prema: F. ŠANJEK, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, 174. Također vidi: N. KLAJČ, *Povijest Zagreba*, 511; P. GRGEC, *nav. dj.*, 83; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 41; F. ŠANJEK, »A. Kažotić i zdravstvo«, 256; ISTI, »Biskup bl. A. Kažotić«, 97; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)«, 136-137.

³³ Nav. prema: F. ŠANJEK, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, 174. Također vidi: N. KLAJČ, *Povijest Zagreba*, 511-512; P. GRGEC, *nav. dj.*, 83-84; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 41; F. ŠANJEK, »A. Kažotić i zdravstvo«, 256; ISTI, »Biskup bl. A. Kažotić«, 97; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)«, 137.

³⁴ Nav. prema: F. ŠANJEK, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, 174. Također vidi: N. KLAJČ, *Povijest Zagreba*, 512; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 41; F. ŠANJEK, »A. Kažotić i zdravstvo«, 256; ISTI, »Biskup bl. A. Kažotić«, 97; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)«, 137.

³⁵ Nav. prema: F. ŠANJEK, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, 174. Vidi i: N. KLAJČ, *Povijest Zagreba*, 512; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 41; F. ŠANJEK, »A. Kažotić i zdravstvo«, 256; ISTI, »Biskup bl. A. Kažotić«, 97; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)«, 137.

³⁶ Nav. prema: F. ŠANJEK, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, 176; ISTI, »Biskup bl. A. Kažotić«, 98; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)«, 137-138.

³⁷ M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 41-42; F. ŠANJEK, »Biskup bl. A. Kažotić«, 97; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)«, 138.

čiti iz dioništva u školskom sustavu, jer je to bio jedini način da se uspješno pobijedi zlo neznanja, kako kod pojedinaca tako i u cijelom društvu.

Politika

Augustin Kažotić nije bio samo visoki crkveni dostojanstvenik i prosvjetitelj naroda svoje biskupije nego i aktivni sudionik političkih zbivanja svoga vremena.

Zagrebački biskup nije bio protivnik dolasku Anžuvina na ugarsko-hrvatsko prijestolje. Dapače, on je, navodno, pomagao mladome kralju Karlu I. Robertu da učvrsti svoju vlast jer je uspostava nove dinastije trebala biti i u interesu hrvatskih zemalja.³⁸ No Anžuvinci su se ponajprije borili za ostvarenje svoga velikog političkog plana: za uspostavu države koja će se protezati od Baltičkoga do Tirenskoga mora. Sve što je stajalo na putu ostvarenja toga plana trebalo je biti uklonjeno milom ili silom. Novom je vladaru bilo svejedno je li se radilo o crkvenim predstavnicima ili o članovima starih velikaških rodova.³⁹ Apso-lutistička i etatistička politika Karla I. Roberta nije bila u interesu Hrvatske. A ni sam Augustin Kažotić nije u njoj vidio mogućnost ostvarenja svojih ideja o pravednom društvu ravnopravnih građana.⁴⁰ Unutarnja nestabilnost u državi koja se manifestirala i u čestim pljačkama posjeda zagrebačke biskupije ozbiljno je pogađala Augustina Kažotića ne samo u materijalnom smislu nego je i sprječavala njegovo djelovanje među siromasima s kojima je nesebično dijelio prihode svoje biskupske menze.⁴¹ Nepravde koje je trpio zagrebački biskup nije htio spriječiti ni sam kralj Karlo, iako ga je papa Ivan XXII. (1316.–1334.) molio za pomoć.⁴²

Nezadovoljstvo Karlovom vladavinom dovelo je do sastanka ugarsko-hrvatskih biskupa u Kaloczi (1318.).⁴³ Na kaločkom je sastanku sudjelovao i Augustin Kažotić. Prisutni su crkveni velikodostojnici izabrali upravo njega za svojega glasnogovornika te se zagrebački biskup uputio u Avignon, tadašnje sjedište papa, da Ivana XXII. izvijesti o teškim crkvenim, političkim i društvenim prilikama u svojoj domovini.⁴⁴ Kažotićeva misija nije se svidjela kralju Karlu, te mu je zabranio povratak u njegovu biskupiju. Papina intervencija kod kralja nije imala pozitivan ishod za Kažotića, koji je zbog obrane istine i pravednosti postao doživotni izgnanik iz svoje domovine.⁴⁵

³⁸ P. GRGEC, *nav. dj.*, 91. Vidi: Juraj RATTKAY, *Spomen na kraljeve i banove Kraljevstva Dalmacije, Hrvatske i Slavonije*, Zagreb, 2001., 167.

³⁹ N. KLAJČ, *Povijest Zagreba*, 356.

⁴⁰ M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 61–62; F. ŠANJEK, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, 172; ISTI, »Biskup bl. A. Kažotić«, 99; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)«, 139.

⁴¹ K. DRAGANOVIĆ – J. BUTURAC, *nav. dj.*, 142; J. BUTURAC – A. IVANDIJA, *nav. dj.*, 69; F. ŠANJEK, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, 171.

⁴² J. BUTURAC – A. IVANDIJA, *nav. dj.*, 75.

⁴³ V. KLAJČ, *nav. dj.*, 36; N. KLAJČ, *Povijest Zagreba*, 334.

⁴⁴ P. GRGEC, *nav. dj.*, 109–111; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 62; F. ŠANJEK, *Kršćanstvo na hrvatskom prostoru*, 172; ISTI, »Biskup bl. A. Kažotić«, 99; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)«, 139.

⁴⁵ P. GRGEC, *nav. dj.*, 112; M. BIŠKUP – F. ŠANJEK, *nav. dj.*, 62–63; ISTI, »Biskup bl. A. Kažotić«, 99; ISTI, »A. Kažotić (oko 1260./1265. – 3. VIII. 1323.)«, 139.

Ne mogavši isposlovati da se biskup Kažotić vrati u Zagreb, papa Ivan XXII. imenovao ga je biskupom u Luceri na jugu Italije (1322.), gdje je ostao do svoje skore smrti.

Zaključak

Kažotičeve ideje o pravednom društvu ravnopravnih građana imale su, između ostaloga, odjeka u nastojanju da se zaštiti zdravlje pojedinca i svih pripadnika društva bez obzira na stalež, u organiziranju školskog sustava koji bi omogućio obrazovanje svima, neovisno o materijalnim mogućnostima i u političkom djelovanju, odnosno otporu prema apsolutističkoj politici vladara, protivnoj interesu naroda. Iako je prošlo već gotovo 700 godina od smrti bl. Augustina Kažotića, njegove ideje još i danas pokazuju zavidnu vitalnost, jer ni danas svi ljudi nemaju jednaku mogućnost zaštite svojega zdravlja i liječenja od opakih bolesti, ni danas školski sustav nije pristupačan svakom pojedincu, ni danas nije uspostavljen takav politički sustav koji bi svakom čovjeku jamčio osobnu slobodu i ravnopravan položaj u društvu.

Summary

ARE KAŽOTIĆ'S IDEAS ABOUT THE FAIR-MINDED SOCIETY OF EQUAL CITIZENS STILL RECOGNISABLE?

In the history of Zagreb (arch)bishopric figure of Dominican cleric Augustin Kažotić (1260/65-1323), who at the beginning of the fourteenth century was on the head of the Church of Zagreb, stands out. The fact that he was a member of Dominican order and Parisian student undoubtedly marked his life path and influenced his activities. Kažotić did not support unjustness of the feudal system of this time. The firm bases of bishop's public activity were his ideas of the fair-minded society of equal citizens. The fact that he worked in three socially important fields – health, education and politics – reveals that these ideas were not just another utopia. His concern for health of all the social layers, as well as his effort to ensure an appropriate health care for the each sick person, led into the business of building wells of fresh water, and establishing of hospitiium of St. Elizabeth that was placed at the main Kaptol's square. Knowing that only the spreading of education can defeat evil of ignorance, A. Kažotić – according to the elaborated system of his order – restored cathedral school in Zagreb. Following the principle that economic status should not be an obstacle, regarding the person's process of education, he managed to express in the best way his ideas of a fair-minded society in which all the members would be equal. As Kažotić was against absolutistic politics of king Charles I. Robert, for he saw that this politics cannot ensure basics for his fair-minded society, the king banished him from the kingdom for the life. Although 700 years passed from the time of blessed A. Kažotić, his ideas of a fair-minded society still are recognisable. Moreover, these ideas can be a guide to a modern man in his attempts to create a community that will absolutely protect human rights of each participant and ensure him a proper place in society.